

RAN-2401001203020004
S.Y.B.A. (Sem.- III) Examination March - 2026
Sanskrit (Major : Paper - VI)
મમ્મટાચાર્યકૃત કાવ્યપ્રકાશ ઉલ્લાસ 1.10 (નિયત છંદ, અલંકાર)
Time: 2 Hours]
[Total Marks: 50

સૂચના : / Instructions (1) ઉપરોક્ત દશવિલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fill up strictly the above details on your answer book	Seat No.: Student's Signature
--	--

- પ્ર.1. ટૂંકમાં જવાબ આપો. (ગમે તે પાંચ) (10)**
- આચાર્ય મમ્મટના મતે કાવ્યના પ્રયોજનોમાં સૌથી મહત્વનું પ્રયોજન કયું છે?
 - 'ત મ જ જ ગ ગ' કયા છંદનું બંધારણ છે? તેના અક્ષરો કેટલા છે?
 - આચાર્ય મમ્મટે કાવ્યપ્રકાશના મંગલશ્લોકમા કોને વંદન કર્યા છે?
 - “સીતાયા: મુખં કમલમ્ ઇવ સુન્દરમ્ અસ્તિ।”
આ વાક્યમાં કયો અલંકાર રહેલો છે?
 - કાવ્યના પ્રકારો કેટલા છે? કયા-કયા?
 - ઉપદ્રવશ્ચ અને ઈન્દ્રવશ્ચ છંદનું લક્ષણ જણાવો.
 - અસિતગિરિ સમં સ્યાત્કજ્જલં સિન્ધુપાત્રે
સુરતરૂવર શાખા લેખની પત્રમૂર્વી।
લિખતિ યદિ ગૃહીત્વા શારદા સર્વકાલં
તદપિ તવગુણાનામીશ પારં ન યાતિ।। આ શ્લોકનો છંદ ઓળખાવો.
- પ્ર.2. કવિની સૃષ્ટિ બ્રહ્માની સૃષ્ટિ કરતાં કઈ રીતે ચઢિયાતી છે? સવિસ્તાર સમજાવો. (13)**
અથવા
- પ્ર.2. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો.**
- ઉત્પ્રેક્ષા અલંકારનું લક્ષણ આપી, ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. (04)
 - 'અપહનુતિ' અને 'રૂપક' અલંકારનો સામ્યભેદ ચર્ચો (05)
 - નીચેના શ્લોકનો અલંકાર ઓળખી સમજાવો. (04)
 લબ્ધ્વા તવ બાહુસ્પર્શ યસ્યા: સ કોપ્યુલ્લાસ:।
 જયલક્ષ્મીસ્તવ વિરહે ન ખલૂજ્જ્વલા દુર્બલા નનુસા।।
- પ્ર.3. આચાર્ય મમ્મટે દશવિલ કાવ્યના પ્રયોજનો સવિસ્તાર જણાવો. (13)**
અથવા
- પ્ર.3. કાવ્યોત્પત્તિના જુદા જુદા કારણો નહિ પણ સમન્વિત એક કારણ છે. - (13)**
 આ વિધાનાની સમીક્ષા કરો.

પ્ર.4. ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે)

(14)

(અ) મમ્મટના મતે કાવ્યમાં અલંકારનું મહત્વ

(બ) ગુણીભૂત વ્યંગ્ય કાવ્ય

(ક) નીચેના વાક્યોનું વિવરણ કરો.

1. શબ્દચિત્ર વાચ્યચિત્રવ્યગ્યયં ત્વવરં સ્મૃતમ્।

2. આદિત્યાદર્મયૂરાદીનામિવાનર્થનિવારણમ્।

(ડ) નીચેના છંદ બંધારણ તથા ઉદાહરણ સહીત સમજાવો.

1. અનુષ્ટુપ

2. વંશસ્થ